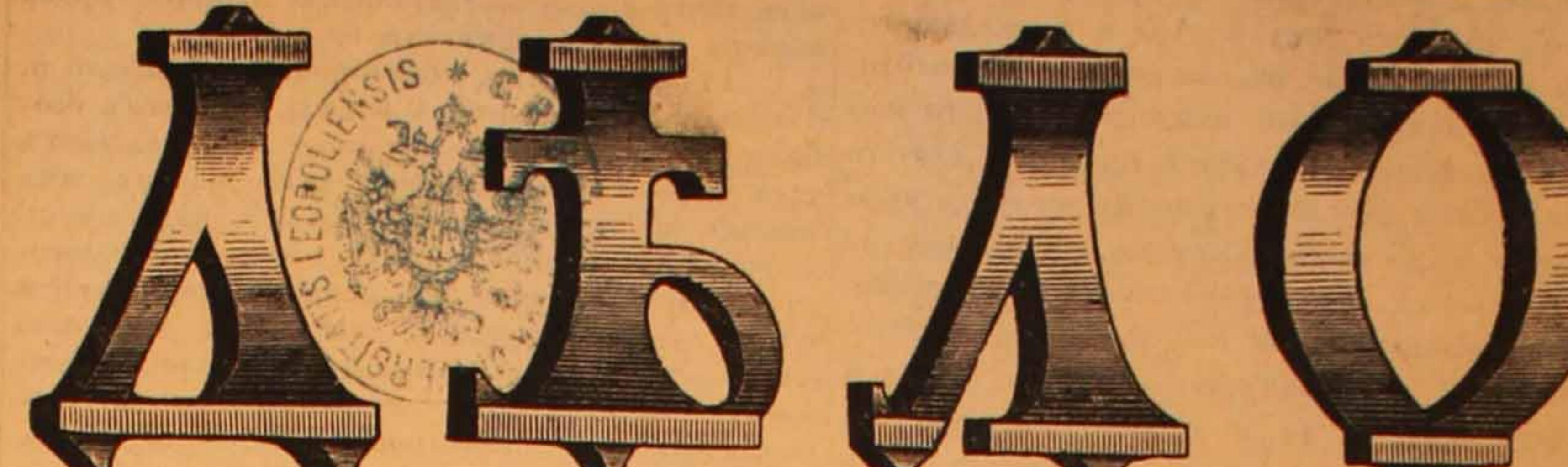

выходить за Львовъ ѿ Вторника, Четверга и Суботы
(кажды русинъ святъ) о 4-й год. попол. Литер. додаток
"Бібліотека наїзномъ. поїздомъ" виходить по З печат. вр
ітъ в кожного 15-го и поодїдного дня кожного мѣсяця.
Редакція, адміністрація и енциклопедиція підъ Ч. 44 улиц
Галицькъ.
Всі листы, посылки и рекламації належить пересылати
за зросою: редакція и адміністрація "Дѣло" Ч. 44 ул
Галицькъ.
Рукописи не вкортаються толькож на попереднє вистере
жньо.
Додаткове число стоїть 12 кр. а. в.
Оголошня приймаються по цій 6 кр. а. в. бть одног
тихи печаткою.
Рекламації неопечатаній вольни бть порта.
Предплату належить пересылати франко (найлучше
поштовымъ переказомъ) до: Адміністрація часописи "Дѣло"
Галицькъ, Ч. 44.

ОТЪ АДМИНИСТРАЦІИ

Просимо всѣхъ нашихъ Вп. Предплат
шкодъ поспѣшити съ вырѣвнаньемъ за-
деглыхъ рахунковъ и надсыланьемъ нале-
житости за бѣжучій кварталъ — бо бу-
демъ змушеній обмежити накладъ и вы-
сылати лише тымъ, котрымъ предплата
закончилася.

Выдѣль краевый и краєва рада
школьна.

Отъ р. 1868 истнує въ нашомъ краю институція, якой ровну ледво чи можна подыбати денебудь подъ сонцемъ. Чи се инсгитуція автономична, чи не автономична — годі осудити, бо хочь стоитъ на фондахъ краевыхъ то все-жъ таки стараєся якъ найменше поддягти воли и контроли краевої репрезентациї и юстас съ властями политичными, отже неавтономичными, въ зношенияхъ далеко близшихъ и интимнѣшихъ, нѣжъ съ верховными властями автономичными. Соймъ и выдѣлъ краевий привыкли до той мѣры вважати си автономії *fremde Macht*, що отъ кольканайцяти послушно выплачували їй въ скарбу краевого великихъ сумы на си потребы, не дотягуючи, а навѣть по части й не домагаючися обрахунковъ въ ужитя тихъ сумъ, не контролюючи реальности и конечности поодинокихъ позицій, ба навѣть поодинокихъ рубрикъ предимминаря. Надѣємось, кождый читатель горы вже догадався, що говоримо тутъ о преславній нашей ц. к. радѣ шкільной країни.

Але не менше цѣкаве, якъ отношенье
рады школьнай краевои до нашихъ властей
автономичныхъ, есть отношенье тыхъ властей
до рады школьнай. Ще до недавного часу
вважалось въ нашихъ публично польскихъ
сферахъ майже святотатствомъ и профанацію
выступити съ якою небудь критичною увагою
о дѣяльности рады школьнай краевои. Рада
та вважалась институціею rag excellence па-
триотично-польскою, называлась по просту
„пісем ducha narodowego“ и „зака narodowej
przyrodości“, — ви справозданя, которыхъ недо-
кладнѣсть и повну иллюзоричнѣсть такъ по-
майстерски освѣтили нашъ пок. Вол. Навроц-
кій ще 1876 року, пріймались польскою пра-
вою безъ найменшої критики, съ однами
только выкликами похвалы, вже хочь-бы для
того, що підъ кождымъ такимъ справозданьемъ
и підъ кождою дописею зъ рады школьнай
фигурували импонуючій польскому шовиниз-
му буквы H. S. (Henryk Schmitt). Соймови

крайвому, о колько внаемо, таі справовданя съставъ школъ народныхъ нѣколи не предкла-
далися, а бодай не були ови тамъ нѣколи
предметомъ хочь-бы найменшои дискусіи. О
съставъ школъ середныхъ, стоячихъ такожъ
бѣдъ прямымъ и безпосереднимъ завѣдатель-
ствомъ тои-жеи рады школьнай, ажъ до бѣжу-
чого року сама рада шк. и не требувала ро-
бати нѣякого справовданя. Але все те ухо-
дило гладко. Самій ненастаний жалобы Руси-
новъ на вагубну дѣяльность рады школьнай
за еи полонизаційнай заходы, на постойне и
систематичне мѣшанье политики до педагогіи
и на поступованье съ учителями и ученика-
ми, диктоване бѣльше политичными, нѣжъ пе-
дагогично-осѣѣтными ваглядами, — самій, ка-
жемо, таі жалобы були для польскаго школя-

ибо, ти жалобы були для польского шови-
вашму достаточнымъ оправданьемъ рады-
школьной, милою мувикою, съ чубкомъ вы-
надгороджуючою недостачу докладныхъ спра-
вованъ, упадокъ народного школьнинства, ва-
стей въ реорганизациі школъ и дивовижно-
попольный, ба навѣть незначный поступъ за-
гальной просвѣты мѣжъ народомъ якъ всход-
ныхъ такъ и заходныхъ понѣтійъ.

Ажъ ось передъ кѣлькома лѣтами (здається р. 1880) почали въ самого польского табору, именно въ табору краковской, т. званичковской партіи, подноситись голосы дуже поважнѣй и дуже досаднѣй, критикующей наше школьнictво народне, а посередно и дѣлать рады школьной. Першій, о кѣлькохъ пригадуємо, выступивъ пок. проф. Шуйскій съ статією въ „Словѣ“. Дискусія, выкликанна тою статією, спонукала гр. Рея до голошного выступу въ соймѣ въ справѣ нашого школьнictва и дѣланъ рады школьной. Огнь того часу до нынѣ справа значно подвигнулась на передъ; въ одного боку соймъ вынесенныхъ и дебатахъ досыть жаворонъ доси бевуспѣши, и що найсумнѣйше, не основно и не привципіально, за-правою школьнictва народного, — аль другого боку и престижъ рады школьной

подъ смѣлыми а талантливо ведеными ударами такихъ пословъ, якъ п. Менцѣнській и др. богато потерпѣвъ.

Що и въ выдѣлѣ краевомъ бѣть давна
вже невамѣтно проявлялася и чимъ разъ бѣль
ше нагромаджуvalася нехѣть до рады шк. кра-
евои, се рѣчь зовсѣмъ природна и конечна.
Нехѣть та першій разъ досаднѣйше объявилася
минувшого року въ жалобѣ справоздавца вы-
дѣлу краевого передъ соймомъ на те, що рада
шк. не предкладає нѣколи выдѣлови краевому
справоздань въ своего грошевого господарования
анѣ докладныхъ, на статистичныхъ цифрахъ
опертыхъ мотивовъ прелиминария бюджетового.
Ще досаднѣйше проявилася тая нехѣть, той
антагонизмъ сего року, коли выдѣлъ краевый
першій разъ поважиша предложенный радио
школьною прелиминарь обрѣзвати о величевну
суму 248.036 зр. Признаємось, що мы не беви
внутрѣшної сatisфакціи прочитали звѣстку
о тѣмъ геройскомъ дѣлѣ выдѣлу краевого въ
ч. 209 „Czas“-у въ д. 11 вересня, подану се-
кретаремъ выдѣлу краевого, Бр. Лозиньскимъ
(§§), хочь кождому въ боку глядячому те ра-
достне чутье мусить на першій поглядѣ вы-
датись дивною аномалією. Оно правда,— дивна
се аномалія. Нѣхто чайже не посудить наст
о обекурантізмъ, о прихильностѣ для затемню-
вання народа, о бажанье упадку школьнictва
нашого. А кождый знає, що розвой школьнict-
ва значить рѣвночасно збoльшенъе выдатковъ
на школьнictво, и що зменшению выдатковъ
на школьнictво нѣчого радуватися. Все те
правда, але въ нашомъ случаю все те не повна
правда. Що розвой школьнictва веде за собою
збoльшенъе выдатковъ на школьнictво, се без-
перечно; але чи збoльшенъе выдатковъ веде

ва собою такъ само безперечно розвой школъництва? Исторія нашого краевого школъництва досадно тому перечить. Притомъ же „выдатки на школъництво“ се ще не то само, що „премінарь доходовъ и выдатковъ ц. к. краевої ради школъної въ Галичинѣ“. Бо якійже звязокъ съ школъництвомъ має н. пр. позиція 6.090 зр., котрій рада школъна призначує „на ремунерацію для людей фаховихъ, котрій теперъ занимаються въ намѣстництвѣ упорядкованьемъ рахунковъ окружныхъ фондовъ школъніхъ“? Рада шк. краєва, бачите, мала обовязокъ удержувати въ ненастанній евиденції и въ порядку тѣ фонди, але занедбавши отъ самого початку той свій обовязокъ, теперъ жадає зъ скарбу краевого ремунерації за своє занедбанье. Яку такъ перворядну важливость для нашого школъництва мають „окружній конференції“, на котрій рада шк. краєва жадає зъ скарбу краевого близько 34 тыс. зр., т. в. 6 чи 7% всіхъ выдатковъ на школъництво?

Але ще цѣкавѣйша дѣлъ сего окреснія прелиминарія рады шк. краевои есть революція, на око только формально администрациіна, але на дѣлѣ маюча принципіальну донеслостъ. Революція тая звучить: „Выдѣлъ краевый мав краевої радѣ школьной выасигнувати призна- ну соймомъ кождорочну суму въ ц. к. голов- ной касѣ львовской, яко платну въ кварталь- ныхъ ратахъ въ горы, починаючи дѣлъ 1 сѣч- ня. Коли-бѣ рада шк. краевва спонукана була жадати дальншого кредиту, а соймъ не бувъ збораний, то повинна съ жаданьемъ сво- имъ, попертымъ потрѣбными доказами, уда- тися до выдѣлу краевого, котрый переконав- шися о конечности дальншого кредиту, може засигнувати его въ фонду краевого“.

заасигнувати его въ фонду краевого".]
Революція та, на видъ зовсѣмъ невинна
и природна, покажесь далеко донеслѣйшою,
коли приглянемось дотеперѣшному фактичному
станови рѣчей. Доси бо рада шк. краєва, опи-
раючися на хибномъ толкованю §. 34 уст.
школьной въ д. 2 мая 1873 р., идентификувала
фондъ школьный съ фондомъ краевымъ и вы-
черпавши доходы фонду школьнаго, сягала до
фонду краевого и сама асигнуvalа въ того
фонду сумы, який узнала для себе потрѣбными.
А мѣжъ тымъ поступованье таке зовсѣмъ не
можна оперти на нѣякй уставъ. Развѣ то, що
§. 34 повышои уставы выражено каже, що и
выдѣль краевий заряджує фондомъ школьн-
ымъ, а рада шк. кр. розпоряджує въго
доходами въ границяхъ, възначеныхъ
щородчнымъ прелиминаремъ",
отже-жъ 1) говорится тутъ только о фондѣ
школьномъ, а не о фондѣ краевомъ, а 2) властъ
рады шк. кр. розтягається только на таку суму
въ доходовъ фонду шк., яка єсть въввачена
прелиминаремъ. А надто вже асигнованье сумъ
въ фонду краевого зовсѣмъ спротивляєся §. 21
статуту краевого, після котрого толькo соймъ
має право розпоряджувати фондомъ краевимъ,
а бѣльше нѣхто не може и однимъ центомъ
въ того фонду розпоряджувати. Толькo въ ра-

захъ надзвычайной потребы може выдѣлъ краевый, по мысли §. 10 инструкціи, переступати границъ бюджету, въ чого опосля мусить передъ соймомъ усправедливитися. Але кромъ сихъ двохъ властей до фонду краевого не смѣвъ нѣхто, а найменше рада школьнага, втыкати пальцъ. Коли затымъ рада школьнага краєва асигнуvalа який-небудь квоты въ фонду краевого по надъ свой соймомъ признаный бюджетъ, то черезъ те очевидячки переступала всѣ повышенія уставы.

переступала всѣ повысши уставы.
И ще не досыть, по мысли уставъ рада
шк. кр. не має права въ загалѣ нѣякихъ квотъ
асигнувати, навѣть тыхъ, котрый обнятъ си
бюджетомъ. Право розпоряджуваня, о котрому
говорить §. 64 повысши уставы, есть зовсѣмъ
що иного, нѣжъ право асигнованя. Асигну-
вати яку небудь квоту може только выдѣль
краевый, яко органъ выконавчій сойму. До-
перва тою выасигнованою выдѣломъ квотою
може рада шк. кр. розпоряджувати. А коли
соймомъ дозволеный прелиминаръ выдаткѣвъ
школьныхъ буде вычерпаний и покажеться по-
треба надзвычайныхъ, надбюджетовыхъ вы-
даткѣвъ, то по принятю тои революціи рада
школьна кр. не буде могла вже, якъ доси, по
просту *sans frase* сягнути собѣ до скарбони
краевои и брати, колько си душа забажає, але
мусить предложити выдѣлови краевому до-
кладный рахунокъ и докладні мотивы, а вы-
дѣль переконавшия о дѣйстнѣй потребѣ може
по мысли §. 10. инстр. дати тѣй надзвычай-
ный додатокъ.

Мы не сумнѣваемсѧ, что та революція
буде соймомъ одноголосно принята, — и
справедливость каждому впадає въ очи. Мы
только можемо дивуватися и жалѣти, якимъ
способомъ доси выдѣлъ краевыи
мôгъ позволяти радѣшк. кр. на такъ
явне и очевидне ломанье обовязау-
чихъ уставъ краевыхъ?

Бесѣда посла Романчука

выголошена на засѣд. сойму д. 9. вересня 1884.

(Конецъ.

Въ 2-омъ мотивѣ выдѣлу кр. сказано, что въ регуляминѣ нѣгде нема постановы, ко-
тра-бы позволяла вносити протестъ по звери-
фикованию выбору черезъ соймъ. И той мо-
тивъ есть зновъ мыльный и подав наглядный
образъ, якъ то п. референтъ выдѣлу кр. (бо
нѣякъ не хочу се спровозданье импутовати
цѣломъ выдѣлови) намагаєся ясну рѣчь замо-
тати, закрыти. Протестуючій Марк. Крыницкій
и товаришѣ внесли свой протестъ передъ у-
пливомъ 14 днѣвъ по ухвалѣ соймовѣй згдно
очевидно съ 13 имъ §-омъ регулямину, де въ
1-омъ уступѣ такъ стоитъ: *Późniejsze zarzuty
nieważności wyboru, dotyczące postępowania przy
wyborze lub też kwalifikacji wyborców, wtedy
tylko mogą być wzięte pod rozpoznanie, jeżeli
wniesione zostaną do Sejmu przed upływem 14
dni po uznaniu ważności wyboru...* На тое рефе-
рентъ выдѣлу кр. такъ вѣдповѣдає: „Уступъ
1. §. 13. провизорично ухваленого и обовязую-
чого регулямину, который внесеный вѣставъ
яко додатокъ до статуту краевого, пѣдлягаючій
найвышой санкціи, не одержавъ той санкціи,
понеже на вѣданю зъ д. 14. грудня 1865 р.
при спеціальнѣй розправѣ надъ регуляминами
вѣставъ откиненый“. Отже референтъ найпер-
ше каже, що сей уступъ регулямину потребув
найвышої санкціи, а санкціи той не дѣставъ.
Тожь певне и не обовязує, — такъ мусить
собѣ кождый погадати, а не одинъ може и
здивуєся, чому тутъ таки по просту и выра-
зно не сказано, що уступъ той не обовязує.
Ба, то не безъ раціи, мои пп., бо уступъ
той, якъ дальше побачите, такой обовязує.
Дальше изъ слобъ референта здаєся виходити,
що только той уступъ не одержавъ санкціи,
а н. пр. 2-ий уступъ и иші §§-ы певне дѣ-
стали санкцію. Отже, м. пп., анѣ сей уступъ,
анѣ сей §., анѣ жаденъ іншій вѣ всѣхъ 91
параграфовъ регулямину, жаденъ кажу, не дѣ-
ставъ санкціи, бо жаденъ — не бувъ навѣть
до санкціи предкладаний! По що отже вѣдно-
сити яко щось особлившого то, що той уступъ
санкціи не дѣставъ, коли те саме дотыкає цѣ-
лого регулямину? Не виходить то на тое, абы

Предплата на „Дѣло“ для Американ:	для Россіи:
на цѣлый рѣкъ . . . 19 вр.	на цѣлый рѣкъ . . . 12 рубл.
на полъ року . . . 6 вр.	на полъ року . . . 6 рубл.
на четверть року . . . 3 вр.	на четверть року . . . 3 рубл.
съ доп. „Библіотеки“:	съ доп. „Библіотеки“:
на цѣлый рѣкъ . . . 16 вр.	на цѣлый рѣкъ . . . 16 рубл.
на полъ року . . . 8 вр.	на полъ року . . . 8 рубл.
на четверть року . . . 4 вр.	на четверть року . . . 4 рубл.
на съмь подътока:	на съмь подътока:
на цѣлый рѣкъ . . . вр. 6—	на цѣлый рѣкъ . . . 5 рубл.
на полъ року . . . вр. 3·50	на полъ року . . . 2 рубл.
на четверть року . . . вр. 1·25	
Для Вагранчиць, окрестъ Россіи:	
на цѣлый рѣкъ	15 вр.
на полъ року	7·50 вр.
на четверть року	3·75 вр.
съ доп. „Библіотеки“:	на съмь подътока:
на цѣлый рѣкъ . . . 19 вр.	на цѣлый рѣкъ . . . 6 вр.

рѣчъ затемнити? — Идѣмъ ще дальше! Тамъ такъ стоять въ справовданю: „Уступъ той не доставъ санкції для того, понеже на засѣданю въ 14 грудня 1865 при спеціальнй розправѣ надъ регуляминами вѣставъ откиненый.“ Зновъ невѣрно! Бо причина несанкціонованя, якъ мы видѣли, була цѣлкомъ иша. Але, кончить референтъ свое мотивованье, „той уступъ регулямину вѣставъ при спеціальнй дебатѣ откиненый.“ Тутъ зновъ видимо тую особлившу тактику въ аргументованю, що ставится теза цѣлкомъ непогрѣбна, нѣчого не значуща, а зъ той тезы потомъ мыльна выводится конклюзія. — Але, щобы рѣчъ пояснити, мушу коротко росказати исторію нашого регулямину.

Нашъ соймъ мавъ найперше провизори ч-
ный регуляминъ въ 12 сѣчня 1863, потомъ
припоручено выдѣлови кр. уложити новый
регуляминъ, и выдѣлъ кр. предложивъ свой
проектъ, т. е. власне сей регуляминъ, що настъ
теперь обовязауе, вравъ съ дотычнымъ справо-
вданьемъ 17 листопада 1865. Регуляминъ скла-
дався въ двоякихъ постановъ: одна меншой
ваги, котрая дотычатъ бѣльше зверхнога ладу
въ дѣловодствѣ соймовомъ, — та може соймъ
каждого часу простою большостею голосовъ
собѣ ухваляти або змѣнити и они не потребу-
ютъ санкціи; другой, важнѣйши, суть доповне-
немъ або поясненiemъ статута кр., та потре-
буютъ до важности ухвалы значнѣйшого ком-
плету $\frac{3}{4}$ всѣхъ членовъ соймовыхъ, а призво-
лена $\frac{2}{3}$ всѣхъ присутныхъ и санкціи короны.
Той проектъ прійшовъ на порядокъ дневный
27 листопада 1865, на тѣмъ засѣданю бувъ
пѣлый отчитаный, оттакъ по переведеной за-

цѣлый отчтанныи, оттакъ по переведенои за-
разъ при первомъ читаню генеральной диску-
сіи en bloc яко провизорично обовязуючій при-
нятый, съ тымъ застереженьемъ, что при спе-
ціальнѣй дискусіи могутъ робитися змѣны,
доповненія и выпущенія, и что декотрій §§-ы
подданій будуть найвышої санкціи. Комисарь
правительства п. Пессингеръ згодився на тое
въ имени правительства и сказавъ такъ:
Zważyszy, że postanowienia w §§. 12, 13 (o ко-
тромъ тутъ ходить), 20 и т. д. umieszczone, nie
sprzeciwiaj się statutowi krajowemu, niema ze
stanowiska rządowego żadnej przeszkody, aby i te
postanowienia przyjętemi zostały jako prowizory-
cze obowiązuające, z zastrzeżeniem naj-
wyższej sankcji, gdy będą stanowoczo uchwa-
lone. Только до 4-хъ §§-овъ вожадавъ змѣнъ,
котрій и заразъ послѣ его жаданя ухвалено,
длятого, чтобы всѣ інші §§-ы, навѣть такій,
що поддягають санкціи, отже и нашъ 13-ый,
могли заразъ провизорично обовязувати. И
дѣйстно, той такъ ухваленый регуляминъ обо-
вязує все ще провизорично и доси и заховує-
ся такожъ въ практицѣ цѣлый. До дефини-
тивного же ухваленя не прішло нѣколи, бо
соймъ зачавъ вправдѣ спеціальну дебату и пе-
рейшовъ 16 §§-овъ на засѣданняхъ въ 7 и
14 грудня 1865, але дискусіи тои не докон-
чивъ, З-ого читаня не робивъ, и тому важ-
нимъ встало только те, що було ухва-
лено на генеральнѣй дебатѣ 27 листопада, а не
недоконченія ухвалы при спеціальнѣй дебатѣ.
Длятого той регуляминъ и назывався регуля-
миномъ въ 27 листопада 1865. Правда, що 1-ій
уступъ §. 13-ого на засѣданю въ 14 грудня не
дставъ потрѣбнои бѣльшости $\frac{2}{3}$ голосовъ, хочъ
звычайну бѣльшость дставъ, отже тымъ са-
мымъ упавъ, але то только значить, що онъ
не важный бувъ-бы тогда, якъ-бы було прій-
шло до стального регулямину, але въ нашому
провизоричномъ регуляминѣ обовязує и спра-
ведливо вставъ помѣщеный въ офиціальному
выданю выдѣлу кр. въ р. 1877. Жалую, що
тутъ нема автора сего регулямину, Е. Екс.
д-ра Смольки, заапелювавъ бымъ до него; те-
перь апелюю отже до всѣхъ правниківъ нашо-
го сойму, най скажутъ: котрый регуляминъ
есть важный, чи ухваленый 27 листоп. 1865,
чи якій іншій? и котрый ухвалы обовязує,
чи повзятій 27 листоп. 1865, чи 7 грудня збо-

Отже для того референтъ выдѣлу кр-
не посмѣвъ въ 2-омъ мотивъ своего справозда-
ни скэзати, що уступъ 1 §. 13 не обовязує.
Скоро-жъ обовязує, то що-жъ значить той цѣ-
лый другій мотивъ, поданный въ справозданю
выдѣлу краевого? Не есть то только кру-
таница?

Здається мені, мої по., що я виказавъ до-
статочно, що анъ статутъ кр. не заборонявъ
п. Крыницкому внести протестъ противъ вы-
бору п. Журовскаго (якъ то твердить справо-
вданье выдѣлу кр. въ 1-омъ мотивѣ), и що
регулямины соймовий выразно допускає вне-
сеніе протесту и взятье его подъ розсмотръ
сойму (що тое-жъ справозданье въ 2-омъ мотивѣ
заперечає), що отже оба мотивы, въ томъ
справозданю подани, суть непевній, и що проте-
соймъ не повиненъ надъ тымъ протестомъ
безъ мериторичного розбирання перейти до по-
рядку дневного, якъ то выдѣлъ кр. въ своїмъ
наконечн ôмъ внесеню предкладає.

Але если-бы навѣть по правдѣ 1-їй уступ
13-ого § регулямину не обовязувавъ, если-бы
по правдѣ въ регуляминѣ не было выразног
призволеня вносити протесты вже по узаню
черезъ соймъ важности выбору, чиже помим
того годилось-бы выс. соймови сей протест
въ горы откинути, не войшовши въ его осно
ву? Нѣ, пп.! Що не есть выразно призволене
тымъ ще не есть заборонене, а такого выпадку
черезъ якій вставъ выкликаный сей протестъ
не мѣгъ анъ авторъ регулямину анъ авторъ
статуту кр. анъ нѣхто въ соймѣ предвидѣти
Въ такомъ же разѣ, если заходитъ щось не-
предвидженого, щось, на що нема спеціальної
постановы, то рѣшаєся посля загальнихъ по-
нятій правныхъ и посля аналогіи. Отже за-
гальний понятія правній наказують категорично
въ спорній справѣ выслушати обѣ сторони,
дати обомъ можнѣсть боронити свого права;
тымъ скрупулятнѣйше - жь треба держатися
еи засады тутъ, де ходить о такъ важне право
конституційне. А свого права могутъ въ сѣмъ
разѣ стороны боронити только черезъ внесе-
ніе протесту. Скоро сторонники п. Журов-
кого мали право внести протестъ противъ
выбору д-ра Искрицкого, то и сторонники д-ра
Искрицкого мусять мати таке same право су-
противъ выбору п. Журовского.

Мôгъ-бы хтось ще одинъ закидъ поднѣти, мôгъ-бы сказать: Мы тутъ говоримо новъ широко о формальныхъ квестіяхъ, о задачѣ, а може цѣла тая дискусія и цѣлый той прбръ точится *de lana* саргіна, може той престъ есть такъ неувасадненый, что шкода тратити дорогій часъ надъ нимъ. Ба, але щобы ое знати, треба-бы власне въ него взглянути, выдѣлъ кр. того не хоче. Я не можу теперь впускатися подробно въ мериторичну сторону того протесту, але щобы вамъ познати о нѣмъ якесь выображенье, поднесу блько коротенько пару пунктовъ въ него. Отпередъ всѣмъ на той самой подставѣ, на которой выдѣлъ кр. унважнивъ д-ру Искрицко-у 6 голосовъ, жадае протестъ унважненя. Журовскому 64 голосовъ, бо въ 56 громадахъ списы правыборцѣвъ не були выложены. Прѣмъ того высказую протестъ, что 7 въ тыхъ 4 выборцѣвъ ще въ іншихъ причинъ не имали права выбору: одинъ, бо не есть австр. бывателемъ; одинъ, бо не мешкає въ той промадѣ и не платить такого податку; двохъ, хтось іншій за нихъ голосувавъ; одинъ не имѣвъ навѣть того и послѣдующого дня въ Лиску, а однакъ на диво фигурує ще й на протестъ противъ д-ра Искрицкого, на которѣмъ, понеже самъ не вмѣе писати, подписьавъ Журовскій. (*Сензация.*) Поминаю іншій дравивши рѣчи, але и се вже суть дуже важній аргументы, особливо, ѩо на твердженя протесту суть поданій свѣдки, а навѣть и заолученный одинъ документъ урядовый. Справдѣ тайный протестъ не можна такъ по просту откидти, не разбравши поданныхъ въ нѣмъ фактовъ. Сего, думаю, не будуть жадати навѣть найблизши приятели п. Жур., анѣ самъ п. Жур., выглядало-бы то такъ, якъ бы той выборъ Журовскаго лишь перешверцовався въ соймъ, безъ разбору основныхъ рѣчей и мусѣвъ и лишился подъ доткливымъ докоромъ неизвѣстности.

На подставѣ тыхъ фактовъ, котрй я зъ
отесту противъ выбору п. Журовскаго на-
въ, на подставѣ того, что выдѣлъ кр. мавъ
и протестъ бѣльше якъ 10 мѣсяцѣвъ и мѣгъ
и повиненъ его выслѣдити, мавъ-бы я пра-
поставити таке внесенье: Выс. соймъ узнае
бръ п. Т. Жур. въ округа выб. меншихъ

и взыграв правительство до разписания новой
выбору въ сѣмъ окружѣ. Але я не жадаю того, я не хочу вѣсть пп. вскочити неприготовленныхъ, я хочу якъ найдокладнѣйшаго выслѣдженія повнои и чистой правды. Для того вносишъ бы я отосланье того протесту до якої комисіи, бо до выдѣлу краевого, а именно его референта, по дотеперѣшнѣмъ поступованіи не могу мати довѣрія. Але що теперѣшна сесія соймова вже кончится, а съ нею згасає мандатъ комисій, то я ставлю таке внесенье котрому, мои пп., чайже не отмовите anzeigen управненія анѣ надзвычайного умѣркованія „Справозданье выдѣлу кр. звертаєсь назадъ выдѣлови кр. съ тымъ припорученьемъ, щоби розсмотрѣвши за посередництвомъ ц. к. правительства факты, поданий въ протестѣ п. Марка Крыницкого и товаришъвъ, на будучой сесії соймовой якъ найскорше предложивъ въ тѣ справѣ нове справозданье выс. соймови” (Браво! браво! зъ рускои стороны.)

Протестъ

Высокій Сойме! На 12-омъ засѣданію здня 6 жовтня 1883 узnaвъ Высокій Соймъ важнымъ выборъ п. Теофиля Журовскаго послы куріи меншихъ посѣлостей округа выборчаго Лиско-Балигородъ Лютовиска. Противъ важности того выбору вносимо мы подписаній выборцемъ слѣдующій замѣты:

I. При переведеню правыборовъ въ слѣдующихъ громадахъ, а именно: (слѣдує спісокъ 56 громадъ), не заховано цѣлкомъ приписовъ §. 13 орд. выб. краев. и §. 16 алин. 2 орд. выб. для громадъ такъ пôдъ взглядомъ выложены листы правыборцівъ що до термину, приписаного пôдъ тымъ взглядомъ, якъ такожъ термину до рекламацій, пôдъ взглядомъ обвѣщення, — якъ и неменше приписаного означеня дня выбору, а находячаяся клявзуля зостала доперва при самомъ выборѣ въ наследокъ поученя ц. к. комисаря выборчого противъ дѣйствному станови рѣчей умѣщеною. Въ наследокъ того зостали правыборы въ высшемъ згаданыхъ 56 громадахъ неправильнѣе переведеній; выборъ 64 выборцівъ зъ тыхъ громадъ представляется неважнымъ, а протеи неважнѣй суть 64 голосы, отданы чрезъ тыхъ неважныхъ выборцівъ на п. Тео-

иля Журовского.

II. Що до декотрыхъ въ повысшихъ 64
выборцѣвъ заходятъ кромѣ сего ще ииши при-
чины неважности и такъ: 1. Выборецъ зъ гро-
мады Репедь, п. Феликсъ Незабитовскій, не
могъ бути выборцемъ зъ тои громады, бо не
только въ громадѣ Репедь не мешкає, але ще
кромѣ сего не оплачує такого податку въ гро-
мадѣ Репедь, якій на него въ листѣ записа-
ныхъ правыборцѣвъ припадає; въ доказъ того
закиду залиуаеся пдъ $\frac{1}{1}$ урядове посвѣдченье
д. к. уряду податкового. 2. Выборецъ, Семко
Дубякъ зъ Солинки, не выконувавъ при вы-
борѣ посла права голосованя особисто, бо такъ
въ дни выбору, якъ такожъ слѣдуючого дня
не бувъ въ Лиску присутнымъ. Въ дорозѣ
на выборы до Лиска — въ Балигородѣ коло
состела — завернувъ его п. Францишокъ Ту-
ровскій — отобравши ему карту легитимацій-
ну — до дому. Посвѣдчитъ тое Федръ Фрычъ
Жубрачого. На его карту легитимаційну и
пдъ его именемъ голосувавъ при выборѣ на
посла въ Лиску Андрѣй Каваличъ зъ Солин-
и. Посвѣдчитъ тое членъ комисіи выборчои,

и. Посьвѣдчить тое же въ концѣ
Стефанъ Блыщакъ и выборець Данько Голякъ,
ба зъ Волѣ Мѣхової, знаючи особисто Ан-
рѣя Кавалича. 3. Выборцѣ зъ Ольшаницѣ,
Іванъ Гельвакъ и Андрѣй Шубелякъ, такожъ
е голосували при выборѣ посла въ Лиску
особисто, а именно потверджують они, що ще
передъ розпочатьемъ выбору кавано имъ въ ц.
староствѣ отдати карты легитимаційнї и
йти до дому, що они и надъ 20 выборцѣвъ-
усиновъ, которыхъ они вскажуть — здѣлали.
освѣдчить тое о. Болеславъ Калужняцкій,
арохъ въ Стѣфковѣ. Если кромѣ сего зважит-
и, що при самомъ выборѣ приключився фактъ,
до съ картою легитимаційною зъявився до го-
лосовання и хотѣвъ конче на п. Теофіля Жу-
ровскаго голосувати чоловѣкъ зъ улицѣ спро-
адженый, запитый и обдертий, котрого коми-
я зъ причини дѣйствнаго подставленя иншои
зобы до голосования не допустила, — що дока-
жется членами комисіи о. Володисл. Лѣсковац-
имъ, дромъ Мечиславомъ Дембковскимъ и о.
етр. Лодиньскимъ—слѣдує зъ того, що межи
голосуючими на п. Теофіля Журовско найдеся
ольше такихъ выборцѣвъ, якъ повыше по-
ни три, котрій особисто не голосували. —
бесля усвяченой традицію соймовою практи-

и не повиннъ и не могутъ въ жаденъ спо-
бъ п. Теофилеви Журовскому почисленъ бути
лосы, даны черезъ Стефана Пилипа въ Бе-
жницѣ нижнои и черезъ Ивана Барана въ
замѣховои горнои „на пана Журовскаго“ беъ
изшого опредѣленя, бо въ краю есть болѣше
уровскихъ.

— важный, — обещалъ Александръ Будинъ не
есть австрійскою обывателькою и прите прав
выбору посла выконувати не може.

IV. Закидуємо, що сторонники вибору п-
Теофіля Журковського, а навіть й самъ осо-
бисто, не перебирали цѣлкомъ въ средетвахъ
такъ передъ виборами, въ часѣ вибору, якъ
такожъ ще и по виборѣ. Кромѣ поднесеног
вище подставляня іншихъ осбѣ при голосо-
ваню практиковано въ повнѣмъ роззвѣтѣ
іншій способы агитаціи, выходячои вже поз-
давлену границю, якъ: прекупство, внесла-
вленье и вызыванье сторонниковъ другог
кандидата и въ дѣйстности выбраного посла
а навѣть не соромленося въ актахъ урядовыхъ
неправдивї обставини наводити. Въ доказа-
нѣхай послужатъ въ дуже численныхъ фак-
тovъ слѣдуючі: а) Передъ розпочатьемъ ви-
бору давано виборцямъ въ Волѣ мѣхової Сте-
фанови Блыщакови и Данькови Голякови су-
му 100 зр., щобы только голосували за п. Тео-
филемъ Журковскимъ. Такожъ вже подчаст
голосовання на сали агентъ п. Теофіля Журов-
ского, жидъ, впыхањ Михайлова Кривдикова
виборцеви въ Заславя, 5' зр., щобы только на
Теофіля Журковского голосувавъ. Посвѣдчатъ
тov наведенї виборцѣ. б) Лѣкарь, п. Іосифъ
Фрайзингеръ, позволивъ собѣ подчасъ вибор-
выкрикувати и кликати на предсѣдателя ко-
мисії виборчої: „я констатую, що о. Лиско-
вацкій не має здорового розуму, треба его от-
дати до Піярбъ“. Посвѣдчатъ тов члены ко-
мисії п. Альфредъ Чайковскій, п. Мечиславъ
Дембовскій и о. Владиславъ Лисковацкій
в) Листа нравыборцѣвъ громады Репедъ ви-
казує, що п. Феликсъ Невабитовскій зб-
ставъ вписаний въ ню на мѣсце іншої
правдивої особы, платячои дѣйстно поданы
тамже податокъ грунтовый, котрои имѧ
прѣвзище передъ тымъ выскробано. г) Выш-
вже виказано (II. 2), що виборця Семко Ду-
бякъ въ дни вибору и слѣдуючого дня н-
бувъ навѣть присутнимъ въ Лиску, а однакъ
приходить яко протестуючій, подписаний н-
протестѣ, внесеномъ дня 30 мая 1883 противъ
виборови посла дра Искрицкого, а подпісан-
его, яко неумѣючого писати, самъ п. Теофіл
Журковскій.

Позаякъ отже въ 86 гол., котрый при выборѣ одержавъ п. Теофиль Журовскій, есть, яко высше выказано, 65 голосовъ неважныхъ, прото одержавъ онъ только 21 голосовъ важныхъ,—не одержавъ тому въ жаденъ способъ потрѣбной большости голосовъ. Посломъ зоставъ выбраны д-ръ Александръ Искрицкій, котрый одержавъ на 174 голосующихъ большость абсолютну 88 голосовъ, або—беручи только въ разумокъ тѣ голосы важнѣй, котрый ему по разслѣдженю протесту позостали — 75 голосовъ на 96 важно голосующихъ. Зваживши проте що выбранный нашъ посолъ узнавъ за отпo вѣдне откликастися ще разъ до выборцѣвъ и въ наслѣдокъ того зложивъ мандатъ; зваживши що въ такомъ складѣ рѣчей заступленье на шого округа выборчого въ выс. Соймѣ че резъ п. Теофилия Журовскаго выходилѣ бы н безусловне запереченье вольного права выбору первои подвалины и зѣницѣ свободы консти туційной — просимо:

Высокій Соймъ зволить выборъ п. Теофилия Журовскаго на посла округа выборчаго Лиско-Балигородъ-Лютовиска узнати за не важный и возврати высокое правительство до розписания нового выбора въ тѣмъ окружѣ. —

Соймъ краевый

4. Засѣданье зъ дня 9 вересня 1884

(Конецъ). Зъ порядку дневного пос. Петрускій реферувавъ именемъ выдѣлу краевого протестъ выборцѣвъ зъ округа выборчого Лиско-Балигородъ-Лютовиска, або — якъ референтъ казавъ — о протестѣ Маркиля Крыницкого и товарищѣвъ, противъ ухвалѣ сойму, котрою узнатъ выборъ пос. Журовскаго за важный. Выдѣлъ кропоставивъ внесенье, щобъ перейти надъ симъ протестомъ до порядку дневного. — Поо. Романчукъ въ звѣстной вже бесѣдѣ попиравъ протестъ и зажадавъ, щобы справозданье отослано назадъ въ выдѣлу кр. для докладнѣйшаго разсмотреня.

до выдѣлу кр. для докладнѣшаго разсмотренія. П. Гольдманъ сопротивився сему, а по промѣ справоздавца внесенье пос. Романчука упало, а удержаніе внесенье выдѣлу кр. Зъ сей причины заповѣвъ п. Романчукъ на подставѣ §. 80 регулямину протестъ. — Пос. Меруновичъ забравъ голосъ въ справѣ хайдеровъ и доказувавъ, что розпорядженіе намѣстництва не приноситъ жадной користи. Бесѣдникъ закидувавъ правительству, что въ многихъ напрямкахъ есть для жидовъ занадто прихильне; виѣсь о же, чтобы до внесения комисіи додати яко вступъ покликаньеся на три давнѣйши ухвалы соймовї. Намѣстникъ доказувавъ, что въ послѣднѣхъ лѣтахъ число хайдеровъ значно зменшилося и можно сподѣватися, что якъ такъ дальше буде, то всѣ жидовскі дѣти будутъ ходити до школьн народныхъ. П. Гольдманъ полемизувавъ съ п. Меруновичемъ и доказувавъ, что хайдеры не суть институцію вѣроисповѣдною. При голосованіи удержаніе внесенье комисіи, а внесенье Меруновича упало. На сѣмъ закончилося се засѣданье, а на порядокъ дневный слѣдуючаго засѣданія пріѣшли лишь тѣ справы, котрѣ на сѣмъ засѣданіи

5. Засѣданіе зъ дня 10 вересня 1884
Першою точкою

справозданье комиссіи правничої въ дѣлѣ внесе-
нія суду поэйтогового зъ Крымцѣ до Мушким-
сю справу и предложити справозданье въ альбу-
въ имени комиссіи адміністраційной о внесеніи
пос. Романовичъ въ дѣлѣ закона о полиції пожар-
ной. Комиссія поставила внесенье, щобы выслѣд-
лици пожарной и предложивъ въ сѣмъ дѣлѣ внесе-
ніе, увзгляднѧющи рѣжницю, яка заходить въ
мѣстахъ, мѣсточкахъ и селахъ. Палата принялѣ
сѣ внесенье. — Проф. Цоль реферувавъ сар-
вицкого въ дѣлѣ споровъ граничныхъ (Морске
возданье комиссіи правничої о внесенію пос. Пла-
око). Палата принялѣ внесенія комиссіи. — Поз-
нои въ дѣлѣ внесенія пос. Струшкевича о предла-
жи соли для худобы и поставивъ внесенье: «Вы-
соймъ зволить поручити выдѣлови кр., щобы по-
соли для худобы и о зниженіе цѣны звичайної
соли на слѣдуючу зиму.» Внесеніе се принято. —
Зъ порядку дневного наступили справозданія
петиціяхъ обтяжающихъ бюджетъ, именно: Про-
шенье Паклярской, вдовы по учителю въ Куда-
прошенія о запомоги по 30 и 150 зр. учащи. Про-
шенье громады Соломка противъ тамошньому учи-
телеви отстулено радѣ шк. кр. Прошенье о ве-
ренесеніе рады шк. окр. зъ Чорткова до Бучача
отстулено выдѣлови кр. до залагодженя. Проше-
ніе громады Рожнятовъ о побирање сировицї
залагоджено прихильно. Прошенье учителевъ о
подвысшенье плати поручено выдѣлови кр. На
послѣдокъ отчитавъ секретарь Сѣнгалевичъ слѣ-
дуючій въ низу протестъ рускихъ поодовъ про-
тивъ ухвалѣ сойму зъ дня 9 с. м., котрою сей
перешовъ до порядку дневного надъ протестомъ
выборцѣвъ зъ окр. Лиско-Балигородъ-Лютовиска

**Протестъ рускихъ пословъ противъ ухвалы
сойму зъ дня 9 вересня 1884**

Зваживши, що свободний вибіръ посла становитъ головну основу житя конституційного; зваживши, що посля статуту краевого право вибору пословъ прислугує лише виборцямъ; зваживши далъше, що виб. Соймъ посля §. 31 статуту краевого и §§. 50 и 51 ордин. вибор., якъ такожъ §. 11 регулямину соймового есть покликаний до рѣшення о допущеню вибранныхъ пословъ; зваживши отже, що вже ухвала виб. Сойму зъ дня 6 жовтня 1883, котрою призначено виборъ пос. Теофіля Журовскаго на посла округа виборчого меншихъ посѣлостей Лиско-Балигородъ-Лютовиска, мимо того, що пос. Теоф. Журовскій не бувъ оголошений вибраннымъ и цертифікату не получивъ, нарушує головну основу вольного вибору, якъ такожъ згадане постановленнє статута краевого, ординаціи виборчої и регулямину соймового, тымъ бѣльше, що вибраний въ обѣмъ округъ посолъ, котрий одержавъ цертифікатъ зложивъ передъ тымъ мандатъ; зваживши далъше, що для забезпечення легальності вибору зъ натури рѣчи мусить виборцямъ прислугувати въ разъ покривдання право протесту; зваживши, що се право признає такожъ выразно §. 13. приворично обовязуючого регулямину соймового зъ дня 27. падолиста 1865, обмежаючи его лише до 14 днївъ по признаню вибору за важний; зваживши, що дня 19. жовтня 1883 ч. 1061 внесено противъ важности вибору пос. Теоф. Журовскаго протестъ въ назначеномъ речинци; зваживши отже, що ухвала виб. Сойму зъ дня 9. вересня 1884, щобъ надъ тымъ протестомъ перейти до порядку дневного, противитися докладному постановленю §. 13. регулямину соймового зъ дня 27. падолиста 1865, а въ звязи съ згаданою ухвалою зъ дня 6. жовтня 1883 перечитъ кардинальну основу вольныхъ виборовъ, ставлючи на еи мѣсце фактъ покликування пословъ черезъ виб. Соймъ: протестуємо мы низше подписаній противъ сїй ухвалѣ яко неправной и не законной.

У Дъворѣ днѧ 9. вересня 1884.

У ЛЬВОВЪ ДНЯ 5. вересня 1884.

Юліанъ Романчукъ, Дръ Антоневичъ, Теофіль Бережницькій, Николай Съчинський, Степанъ Качала, Петро Львинський, Сънгалевичъ,

Кс. Охримовичъ.

Зъ руского клубу не пôдпиши протесту
Мандычевскій, бо не будо его тогда ще у
Львовѣ, биъ въ той день вечеръ приѣхавъ, и Бѣ-
линський, который тогда бувъ хорый. — Регу-
ляминъ соймъ въ §. 80 призволяє противъ проте-
сту внести заявленье (контрапротестъ); алеполь-
скій посолы зъ того не корыстали, — позаякъ вже

По внесению пос. Голѣвскаго, чтобы всѣ незалагодженыи доси петиціи отдать выдѣлови краевому закончилося 5 засѣданье, а съ нимъ и друга сесія торѣчнаго сойму.

